

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető minden
küldemény intézendő N.-Péterfia utca
348 szám.

Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. **Hirdetések díja:**
100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig
80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Kiadó hivatal:

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden közlemény és küldemény inté-
zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.

Egy száz éves császári rendelet.

1786. évi márczius 6-ik napján kelt II. József császárnak ama rendelete, a mely a magyarországi protestánsok házassági ügyeit azóta szabályozza és a mely még ma, egy század mulván is, legnagyobb részben „zsinórmértékül szolgál.”

Száz esztendő egy nemzet életében nem valami tulságos nagy idő, arra azonban mindenesetre elég, hogy bármely emberi intézménynek, bármely törvénynek vagy rendeletnek életrealóságát, gyakorlati értékét megpróbálja.

Ha már e szempontból tekintjük II. József császárnak szóbanforgó, néhány nap óta második századát élő rendeletét, azt kell mondanunk, hogy ama rendelet valóban derék, életrealó, gyakorlati érzéssel teljes mértékben bíró rendelet vala! Az idők, viszonyok sok rendbeli hányattásai, alakulásai, a II. József császár halála után bekövetkezett alkotmányos korszakok, a II. Leopold, I. Ferencz, V. Ferdinánd királyok kora, sőt még az 1825-ik évvel kezdődött nemzeti felébredésnek korszaka is, a mely alatt a nemzeti életnek minden terén lázas tevékenység és fejlődés indult meg, nem csökkentették annak értékét, nem helyezék hatályon kívül intézkedéseit.

Bármilyen véleményben legyünk is II. József császár uralkodása felől, tudván róla, hogy a magyar alkotmányt nem respektálta: azt mindenesetre el kell ismernünk, hogy ő kitünő személyes tulajdonokkal, fényes kormányzói tehetséggel, a lelkiismereti szabadság iránt kiváló érzéssel birt. Ez utóbbinak meggyőző bizonyosságát adta az általa (1781. okt. 25.) kibocsátott s reánk magyarországi protestánsokra, az akkori súlyos viszonyok között áldásos hatású „türelmi parancs” cz. rendeletével is.

A rendeletek között, a melyeket ő előtte és utána a császárok, királyok, vagy a helytartótanács, a vallás dolgában, az egyházi és iskolai kormányzatra és szervezetre vonatkozólag kiadtak, alig van olyan, a mely ránk, protestánsokra nézve sérelmes nem lett volna. Az „Explanatio Leopoldina” (1691.) a „Resolutio Carolina” (1731.) s a

helytartótanácsnak majd minden rendelete, például szolgálhatnak e tekintetben.

Épen ezért mi, magyar protestánsok, a hála érzelem egy nemével emlekezhetünk mindenkor II. József császárra, a ki gyámolított, védett, midőn hatalmas elleneink mindenestől eltiporni, megsemmisíteni akarának!

Visszatérve már a szóban levő, házassági ügyeinket szabályozó rendeletre, lehetetlen, hogy annak eme bevezető sorai felett: „*a házassági szerződéseknek fontosságát, azoknak ugy az egyes családok, mint az állam jólétére befolyását kegyelmesen átgondolván . . . elhatároztuk, hogy addig is, míg a következő országgyűlés, az ország rendéinek köztanácskozásával bővebb intézkedéseket tehetne, a házassági szerződések érvényességére stb. stb. bizonyos irányelvek állapittassanak meg*”, elgondolkodván, ne érezzük azt, hogy e tekintetben mulasztás történt, az országgyűlés, az ország rendéinek részéről, a kiknek köztanácskozásától várta a nemeslelkű uralkodó, a bővebb és a kétségkívül szabatosabban formulázandó intézkedéseket.

Mennyi országgyűlés tartatott, hányféle törvény hozatott azokon azóta? De a házassági ügyek maradtak mindig, maradtak legnagyobb részben ugy, a mint azok a józsefi rendelet által szabályoztattak. A mi e tekintetben történt, az nem volt egyéb és nem egyéb ma sem, mint azon hiányoknak, fogyatkozásoknak a pótlása, a mely hiány és fogyatkozások ama szabályzatokon, az idő folyamán feltűntek!

Ez állítást igazolják az 1791. országgyűlés 26. t. cz. 11. §., 15. §., 16. §-ai, az 1844. III. t. cz. 2. §., 3. §-ai; előbbiben kimondatik, hogy érvényesek az evang. lelkész előtt kötött házasságok is; utóbbiban a nem róm. kath., hanem evang. lelkész előtt kötött addigi házasságok, törvényesítetteknek jelentetnek ki. Az ily házasságok a 4. §. szerint egy év alatt országszerte összeirandók és anyakönyvezendők. Az 1853-ik évben már nem országgyűlésen hozott törvényekkel, hanem az 1852. évi nov. 28. kelt cs. kir. nyilt parancscsal kihirdetett osztrák polgári törvény szakaszaival, helyettesített egy ideig a józsefi rendelet.

Az 1868. LIII. t. cz. 9. §., 10. §-ai a házasulandók kihirdetésére, a 11. §. a vegyes házasságoknak bármelyik fél lelkésze előtt való érvényesen köthetésére, a 12—17. §-ok a vegyes házasságokból származott gyermekek vallásos nevelésére tartalmazznak intézkedéseket.

Ugyancsak az 1868. évi XL. t. cz. 44. §., 53. §-ai a hadkötelesek, a sorhadtartalék és honvédségbeli legénység nősülésére vonatkoznak; az ugyanazon évi LIV. t. cz. 22. §-ában a házassági bíróságról, a 36. §-ban pedig a házassági perekről van szó. Ez utóbbi §-ban ez is áll: „a mindkét felekezeti evangélikusok házassági ügyeire, valamint az eljárásra nézve az 1791. 26. t. cz. 11. §., illetőleg az 1786. márcz. 6-án kiadott utasítás és az eddigi törvényes gyakorlat szolgál tovább is zsinórmértékül.“

Az 1877-ik XX. t. cz. 113. §-ának 5-ik pontja a kiskoru árvák nősüléséről intézkedik. Az ugyanazon évi s ugyanazon t. cz. 13. §. arról szól, hogy törvényes elválás eseteiben a gyermekek életök 7-ik évének betöltéseig, sőt a leányok azután is, az anyánál hagyandók.

Büntetések vannak szabva a jogosulatlanul nősülő felekre és a tiltott nősülésnél közreműködőkre, tehát esetleg a lelkészekre is, az 1868. 40. t. cz. 46. §. Büntetőtörv. 1878. 251—253. §-aiban. A szabadságos és tartalékos katonák nősülésére vonatkozik az 1882. 39. t. cz. 14. §-a.

Mindezek az idézett törvények és az ezek alapján az országos kormány és az egyházkerületek által időről-időre kibocsátott utasítások azt bizonyítják, hogy a mi a józsefi rendelet kelte óta elfolyt száz év alatt, a házassági ügyek körül törvényhozási, avagy rendeleti uton történt, az nem volt rendszeres munka, hanem csupán pótlása, itt-ott bővítése, értelmezése amaz alapul szolgáló rendeletnek s hogy e szerint József császárnak ama reménye, hogy t. i. „a következő országgyűlés az ország rendjeinek köztanácskozásával bővebb intézkedéseket tesz, mindeddig nem valósult.“

Az 1874-ik év végén az országház asztalára a „polgári házasságra“ vonatkozólag letett törvényjavaslat, a melynek törvénynyé válása folytán az egész házassági ügy valószínűleg kellő rendszeresség és teljességgel szabályoztatott volna, a mint tudjuk, maga a kormány által visszavétetett.

Az 1883-ik év végén „a zsidók és keresztyének“ közötti házasságról és a külföldön kötött házasságoknak hazánkban érvényességére nézve beadott, sőt a képviselőház által el is fogadott törvényjavaslat pedig a főrendiház által elvettetett.

Tehát még csak e részben sem volt a házassági ügy törvényhozásilag rendezhető.

Az ev. ref. egyház egyeteme a házassági ügyekre nézve, jelesen pedig a házassági törvényszékekre vonatkozólag, a melyeknek szervezése és felállítása jogát az 1791.

26. t. cz. 11. §., sőt még az 1868. 54. t. cz. 36. §-a is elismeri, e rendelet kiadása után, csak a budai zsinaton hozott, soha életbe nem léptethetett kánonokat. Ujabban pedig ugyancsak az ev. ref. egyházegyetem 1881-ik évi zsinatán indítvány tétetett, hogy küldjön ki a zsinat kebeléből egy bizottságot javaslatkészítés végett s bizza meg azzal, hogy a magyarországi reform. egyházban a házassági perek tárgyalására miként szerveztessenek az egyházi bíróságok s minő szabályok szerint járjanak el.

Ez indítvány a nov. 18-án tartott ülésben tárgyalatván, a zsinat „az indítványt átteszi a megalakulandó egyetemes konventhez, hogy másik prot. hitfelekezeten levő testvéreinkkel ezt a közösen érdeklő fontos ügyet, a szervezetre vonatkozólag készítse elő a legközelebbi zsinatra.“ A konvent aztán egy szakbizottság kiküldését határozta el (1883. jan. 35. sz.) s annak tagjait meg is választja, javaslatkészítésre felhívja. A bizottság munkálata azonban még eddig közzé nem tétetett.

Ennyi az időnként kiadott utasításokon és a zsinati törvény 112. §-án kívül, melyben a házasulandók kihirdetéséről van intézkedés, a mit hazai ref., illetve protestáns egyházunk ez ügyben, általam most hamarjában kimutathatólag tett.

Hogy tesz-e és mit ezután e nagyfontosságú s első sorban mindenesetre állami ügyben a törvényhozás? Tesz-e és mit a protestáns egyházak egyeteme? E kérdésekre természetesen nem felelhetünk, de hogy az összes házassági ügyekre vonatkozó törvényeknek — a melyek most, mint a fentebbiekből látható — a különböző törvénycikkekben szétszórva vannak, egy cím alatt való csoportosítása s azzal együtt a házassági ügyeknek törvényhozásilag az újabb viszonyok és idők követelményeinek figyelembe tartásával leendő rendezése nagy mértékben kívánatos, az tul van minden kétségen.

A vadházasságok, a melyek számát az egymással törvényesen össze kelt, de egymást törvényes elválás nélkül elhagyott s máshoz szegődött felek növelik, a nehézségek, a melyek születésök helyéről, idejéről semmit nem tudó idegenek s szabad vóltukat okmányilag bizonyítani nem képes jövevények házasságra léphetését akadályozzák; az olyan párosodások, mint a milyenről a „Prot. Egyh. Isk. Lap“ 8-ik számában olvashatni, hogy 16 éves fiu 15 éves leánnyal eskü nélkül össze kelt, a melyek mind az erkölcsstelenség terjedéseit mozditják elő, a házassági ügynek országos és gyökeres rendezésével minden bizonynyal kevesbednének.

A két prot. egyház egyeteme minden igaz honpolgár és egyháztag óhajlásának megfelelően és hálára méltóan cselekednék, ha egy feliratban, e komoly tárgyra, a kormány figyelmét felhívna!

A kormány pedig engedve a felhívásnak, alkosson ez

ügyben oly törvényeket, a melyek, mint a józsefi rendelet, a melynek 100 éves jubileuma adott alkalmat ezek elmondására, a haza minden vallásfelekezeti polgárainak megnyugvásával találkozva, száz éven tul is érvényben álljanak s rendezzék a házassági ügyeket, a melyek „ugy az egyes családok, mint az állam jólétére“ nagyfontosságúak.

1886. márczius 8.

Nagy Lajos.

Reflexio s még valami.

„Mondottam ember küzdj és bízza bízzál.“

Madách.

„Az Ur szolgáljának pedig tűrőnek kell lenni.“

Pál ap.

A „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ egyik közelebbi száma egy rövidke nekrológot hozott. Egy boldogtalan tisztársunk tragikus halálát közli benne a beregi egyházmegye derék főjegyzője. Megdöbbenve olvassuk, hogy a boldogult önmaga vetett véget életének. És megatva tesszük le a közleményt. Végső szavai — amaz urunk áldott lelkét oly magasztosan jellemző igék — búsan csengenek füleinkbe hosszan de hosszan: „Ne ítéljete, hogy ti is ne ítéltessetek!“ . . . Követni fogjuk intését; nem ítélni akarunk, midőn a cs.-papii temetőkert nem rég hantolt sirhalma fölibe állva, a már csöndesen pihenő lelkészársunk haláláról e helyen megemlékezünk. Csupán hangot akarunk adni egy pár reflexionak s még valaminek, mire ezuttal önként kínálkozik az alkalom.

Alig hisszük, hogy volna e lapok olvasói között, ki az öngyilkosság apológiájának megírására hajlamot érezne magában. Szeretjük hinni, hogy a krisztusi morál sokkal mélyebben gyökerezik náluk, mintsem igazat adnának ama tételnek, mely állítja, hogy: az egyes individuumok tetszés szerint rendelkezhetnek életük mécsével. E nézet pogány tojásból kelt ki s kapott szárnyra. Keresztyén felfogás a legfrappánsabb példákkal sem igazolhatja. Nem olyanokkal, melyek azt mutatják, hogy kiváló férfiak végzetszerűen egybe gomolyítván elméjük szárait, más megoldáshoz, az önmegsemmisítésen kívül, nem juthatnak. Mert contra példákkal is rendelkezünk, a melyekből látjuk, hogy az elme kétségbeesésének szirtfalán megjelen a jóságos angyali kéz s a halál szédületes mélyének párkányán ingadozó fő homlokáról letörli a kínos verejtéket s az egyént vissza adja önmagának s környezetének. De e példák hőseinél azt is látjuk, hogy a bizalom és önmegadás erényét fokozatosan kultiválni, a lélek egyik elengedhetetlen praerogatívája gyanánt tartották. Mert hát számot vetettek ez istenadta föld ezernyi ellenmondásaival s igyekeztek magok részére jó eleve biztosítani Ariadne fonalát, mely a zavart összeviszszaságban mindég kész utbaigazító. Értjük ama jobbkez jelölte irányt, mit szem nem láthat, gondolat bé nem fogadhat; de a mit Isten megjelent az ötöt szeretőknek.

S miről győz meg az öngyilkosok statisztikája, mely — fájdalom — nap-nap után megtalálja tabellái számára az ürtöltő anyagot? Nem arról-e, hogy e halálnem szomorú áldozatainak nagy része a fegyelmetlen kishitűek contingenséből kerül ki? . . . A positiv hitből fölsarjadzó morális

erő defectusa adja igenis amaz iszonyu halál kezébe a kasszát, melylyel áldozatait letarolja. E hit adja meg azt a bizalmat, mely az egyént sorsa változásaiban egy fensőbb lényhez fűzi s ez erő tesz képsévé ama fensőbb lény akaratához önmegadással alkalmazkodni.

Tagadhatatlan, hogy minket gyarló embereket kis okok nagyban befolyásolnak; körülmények, melyek általános szempontból figyelmet alig érdemlők, ránk egyesekre óriási terheket raknak. Ez eredendő hibánk, mely ellen küzdeni, melynek kiirtására ugy magunkkal, mint az általunk befolyásolt környezettel szemben tőlünk telhetőleg törekednünk kell. Hiába; mert onnan ered, hogy aránylag sokkal nagyobbaknak tartjuk magunkat, mint a milyenek az egyetemre nézve vagyunk s e rátartisággal együtt duzzadnak föl a bennünket elhatározó okok is, körülmények is óriási nagyokká, elannyira, hogy törpeségünknek kétségbe kell esni láttokra. De lám, ha azokat az okokat és körülményeket becses magunkkal együtt a hit szemüvegén keresztül s az erkölcsi erő magaslatáról mérlegeljük: bizonynyal megmaradunk annak, a mik vagyunk, szegény teremteseknek, kiknek sorsa a küzdés, — s a felfutt okok és körülmények szinte olyanoknak, a milyenek, — a milyenekkel ezer és ezer velünk egyenlő kaliberű halandó társunk diadallal harcol és küzd . . .

Nyiltan kimerjük mondani ama hitünket, hogy: az ur senkit sem sujtol felettébb, hanem a mint elszenvedheti.

S idáig érve, igazi mély sajnálatunknak kell kifejezést adni, ha tények arról győznek meg, hogy a hit és erkölcs fölcent papjai közt is találkoznak, kik azt a szikla alapot kisiklani engedik lábaik alól.

Én teremtőm! Lehet-e aztán továbbá is csodálkozunk, ha az a konyhacseléd, kihez szerelmese hűtlenné lett, lugessenciát iszik, — az a borbély-legény, ki jó remény fejében a fővárosba utazik s foglalkozást nem kap, elkeseredésében a Duna habjai közé veti magát, — ha az az ifju ur, kinek oktalan pazarlását, atyja havi pénze lejjebb szállításával akarja orvosolni, revolvert ragad s föbe lövi magát, — ha és ha az a százakra menő boldogtalan nép, mely egész életében a hitelenség mocsarát szürcsölte, Bethesda tavának hírét sem hallotta, megretten a holnaptól s mentsvárát a Nirvana éhes torkában keresi? . . .

De szeretnők lelkészi karunkat minden ízében fölül tudni a kishitű s primitiv erkölcsi érzettel birók roppant seregén! De szeretnők mindenekelőbe kifogástalan példakép állítani beszédben, szeretetben, léleken, hitben — türesben!

De mikor!

Igaz; de mikor a lelkészi kar is egyedekből áll és azok az egyedek egytől-egyig — emberek. És az a lelkészi pálya — az a sokak szemében sine cura pálya — annyi tövis közt vezeteti utasát! Kik hordozói ez igának, azok tudják. Hanem azok a fiatal emberek, kik az érettségi vizsga után arra határozzák magokat, hogy palástot hordozzanak egy életen át . . . azok, bizvást mondjuk, hogy nem is álmodják, mire szánják fejüket. Ritka szüle, hogy megértesse theológiát kezdő fiával: hova, mire is készül hát tulajdonképen. Ritka, hogy elmondja néki: Fiam!

Szép pálya az a lelkészi pálya, szép és gyönyörűség. Istent hordozni szívben, szájjban, kézben! Szeretni azt a

bűnös világot, üdvöt hirdetni a vétek gyermekinek, jöttenni a háládatlanokkal . . . Isten módjára! Bizony szép és gyönyörűség dolog az . . . Van-e kedved így élni le életed?

Van.

Jó-jó; de ne vágtsd olyan lóhalálában. Tudod-e, hogy annak a szép pályának megvannak ám az ő fürgeteges, sötét napjai is. Hordassz magadban egy mennyországot és egy poklot s ezek örökös tűz és víz módra élnek nálad. A mennyország jó lelkiösmereted lesz s tüzel folyvást, hogy: igyekezzél hiven sáfarkodni, . . . a pokol lesz az a fájdalom, az a kín, a mi annak láttára születik, hogy: hiában, hasztalan . . . minden, csak visszájára történik és hűt, lohaszt, hogy majd megdermedsz belé. S mennyországod és poklod egymás ellen vívódva annyiszor megjárattják veled a Golgothát, hogy hajad szálai nincsenek annyian. Elbírod-e együtt hordozni azt a mennyországot és azt a poklot?

El.

Jó-jó; de még ez nem minden ám. Mikor azt fogják látni, hogy egy istened s egy lelked van csupán s te nem akarod elveszteni sem azt, sem ezt, hát akkor neked támadnak, hogy kierőszakolják, kilopják belőled ezt is, amazt is s másat csempészszenek mindegyik helyére; ételedet megkeserítik, italodat megmérgezik, dulkan javaidban, gázolnak becsületedben, ellenségeid tiprása pusztítja meződet, sujtja barmaidat, . . . mind csak azért, hogy te a te jó istenedet és lelkedet elveszítsd, hogy légy isten nélküli, daemon arczu, furia, mint ők. De te nem lehetsz azzá; az a te istened el nem hagy, az a te lelked át nem változik, hanem vissza vonul szíved legbenső rejtekébe és ott zokogtat, epekedtet belső sorvadással. Gondolod, hogy tudsz lenni ilyen kitörni nem akaró tűzkatlan?

Gondolom.

Jó-jó; de még ez sem az egész lelkeszi pálya. Mikor az a belső tűztenger már hamvas barázdákat égetett arczodra, homlokodra, mikor azt véled, hogy hajlott derékka, őszbe csavarodott fővel majd csak nyílik számodra is egyik két kései virág; . . . akkor, hogy a keserű pohár csordultig teljék, meglátogat az a te jó istened úgy, hogy elveszi tőled csapással a te szemeidnek egyetlen kivánságát, és a te szívednek egyetlen gyönyörűségét és hasztalan hirdeted százszor és ezerszer: miért vetted el fájdalmas napjaim egyetlen édes emlékét, vigasztalan éltem egyedüli vigaszát? . . . esengésedre csak e választ kapod: nyugodjál meg; így tett ez énnekem. S meg kell nyugodnod, mert lelked ha sír, ha zokog, ha vergődik, ha emésztődik is, nem bír, nem tud szakítani gyermekkori istenével, ifjúkori krisztusával, szóval hite fenséges eszményével . . . Gondolod, hogy szembe nézhetsz egy ilyen élet kinaival, gyötrelmeivel, melyek utóvégre úgy emésztenek fel, hogy életmécsed véglobbanásán túl nem akad földi vándor, ki sírod előtt kalapot emeljen?

Gondolom.

No, ha úgy gondolod, hogy mindezt elhordozhatod, hát menj bátoran, ne hagyjon el soha jó Istened!

Mondám: ritka szüle, hogy így ellássa utraivalóval semináriumba lépő fiát. S a fiatal ember rózsás színben lát mindent; megy, mivel sem törődve; vonzza talán a pálya szépsége, vagy balul elhíresztelt gondnélkülisége, vagy a sovány, panaszos kenyér, mivel kecsegtet, kit hogy. És nincs a ki ellássa utraivalóval. Aztán történik, hogy álmaiból fölocsudik; „és olyan lészen, mint a mely éhező ember

álmodozik és álmában eszik és mikor fölserken, ugyan üres a hasa.“ (Ézsai. 29. 8.) és elkeseredik idő nap előtt, ellenkezésbe jó mindennel; istennel, emberrel, világgal, önmagával; sorsa eseményeiben csak üldözést lát, megveti az életet, kigunyolja a halált . . . szóval lesz minden; de többé már nem lelkész.

Nos hát, a theologiai fakultások igen tisztelt tanárait akarjuk megkérni: Legyen gondjuk reá, kik és mily elhatározással lépnek a lelkeszi pályára. Az ujonnan belépőknek mondják el őszintén, mi sors vár reájok, hogy teljes tudatuk legyen — mielőtt övig gázolnának a csalódásban — választott pályájok nehéz, nagy kitűrést igénylő oldaláról s ahoz képest fegyverkezzenek megharcolni az élet nagy harcát. Megecsik, hogy szervi hibával megy egyik-másik a theologiára; ne hagyják szó nélkül, figyelmeztessék végtelen sok keserűséget okozható fogyatkozására. A mi a belső arravalóságot illeti, szeretnék egy évi próba időt proponálni; de — nem akarok „naiv“-nak kiáltatni.

Egy szó mint száz: meggyőződésünk az, hogyha kellő rostát alkalmaznánk a lelkeszi pályára lépőkkel szemben, nem akadna annyi példa lelkesztársadalmunk reputációjának csorbitására s az általa szolgált isteni üdvintézmény kompromittálására. Mert valjuk és állítjuk mindenkoron, hogy: mi sem üthet nagyobb s gyógyíthatlanabb sebet valláserkölcsi életünk testén, mintha azt az ütést lelkeszi kezek mérk és vágják.

F. Varga Lajos.

B e s z é d,

melyet Szűcs István, mint a debreczeni ev. ref. egyház megválasztott főgondnoka, székfoglalása alkalmával, 1886-ik év márczius 11-én rendkívüli egyházi közgyűlésen, az egyháztanács termében tartott:

Mélyen tisztelt egyházi közgyűlés! Ez ünnepélyes órában engem ért megtisztelő kitüntetésre — méltóztassanak Uraim! őszinte szavamnak hitelt adni — se nem vágytam, se nem számítottam. Annálfogva, tehetném, hogy e kiváló szerencsében részesülés alul szabadkozom. Sőt — ha számba veszem előrehaladott életkoromat és ezzel együtt járó fogyatkozásokat s ha rágondolok azon okokra, melyeket részletenkint ez uttal el nem mondhatok; akkor még azon eljárásom is jogosultnak tekintethetnék, miszerint választóim bizalma elől tisztelettel kitérve, az irás szavai szerint így reménykedjem: Kérlek Uraim! ne küldjete és ne állítsatok engem oda!

Ha azonban az adott viszonyokat és a fenforgó körülményeket mérlegelem: már akkor szívemből-lelkemből szeretett egyházam érdekében mellőzhetlen kötelességemnek ösmerem, meghajolni hitsorsosim akarata előtt, s ezt parancsnak véve, enyészhetlen hálám és legmelegebb köszönetem nyilvánítása mellett — az ajánlott szolgálatot elfogadni; a minthogy azt — bár nem kevés lelki tusakodás közben el is fogadom s magamat a főgondnoki hivatal elvállalására ezennel felajánlom. Felajánlom pedig mindazért, mert e részben egyházi törvényeink engedelmisséget parancsolnak, mind pedig azért, mert akként vagyok meggyőződve, hogy a jelzett hivatalnak el nem fogadása esetében a

választásnak újból elrendelését, a tisztelt választó közönség kiméltlen zaklatásnak fogná tekinteni; nem is említve azt, hogy a hosszas bizonytalanság miatt, a helybeli főiskolának halasztást nem tűrő gazdasági ügyei pangásban fognának sinlódózni.

Tisztelt egyházi közgyűlés! Ha főgondnokká lett megválasztatásomat illetőleg hitfeleim, valami részben megnyugtatót találандnak: ez körülbelül ebben határozódik, hogy én a világi hivataltól fölmentve érezvén magamat, minden időmet az egyház és főiskola szolgálatára szentelhetem; buzgóságom pedig ernyedetlen. Igenis ernyedetlen. Mert végső lehelletemig azon hitben és meggyőződésben maradok, miszerint vallását igazán szerető református embernek egyháza érdekében működése nem végződhetik munkaerejének hanyatlásával, hanem végződik ottan, hol ereje életével együtt megszakad.

A szolgálati cyclus rám nézve három év. Terjed-e annyi időre mulandó életem kimért határa? s ha igen! beválí-e egészségi állapotom a sok felelősséggel együtt járó hivatal terheinek elhordozására? ez a jövő titka. Én azonban ígérem, hogy gyenge erőmhöz és tehetségemhez képest igyekezni fogok, hitsorsosim bennem helyezett bizalmának és várakozásának megfelelni. Egyedül csak azt kérem, hogy ha időközben a fenforgó körülmények változnak, ha a nézetek és gondolkodások más irányban alakulnának; ez esetben engem időközben is hivatali állásomtól felmenteni s helyembe mást — ki egyházamnak nállamnál több hasznára lehetne — állítani méltóztassanak.

És most — fentartva még néhány szót a szabályszerű eskületétel utáni időre — magamat a tisztelt közgyűlés rendelkezésére bocsátom.

Az eskületétel és hivatalos pecsétnyomó átvétele után.

Mélyen tisztelt egyházi közgyűlés! Sápy Sámuel ur, közelebb volt hivatali elődöm, főgondnoki minőségben hat évig szolgálta ezen egyházat. Fentisztelt urnak érdemei el nem évülök s azoknak én, ezuttal rólok való kegyeletes megemlékezéssel adózom. Sápy urnak határozott lemondása után, én, a tisztelt egyházi tanács által ideiglenes főgondnokul kirendeltetvén, most már, mint szabályszerűen megválasztott és hittel is kötelezett főgondnok, vagyok szerencsés magamat a tisztelt közgyűlésnek bemutatni. És a midőn a hivatal jelvényét, az egyház pecsétnyomóját, főtisztelendő Püspök urnak, mint ezen egyház rangszerint első predikátorának s társelnöknek kezéből ezennel átveszem, azon pecsétnyomóval legelőször is, ezen egyház iránti állandó hűségem nyilvánítását és az egyház és helybeli főiskola javára irányzott buzgóság folytonos kifejtésének ígéretét pecsételtem meg; jövőre nézve pedig azon leendek, hogy a gondviselésekre bizott pecsétnyomó, csakis az egyházra nézve előnyös okiratokra alkalmaztassék.

Mélyen tisztelt egyházi közgyűlés! Ha én, igénytelen éltem történetére visszagondolok: akaratlanul is azon szavak ötlenek eszembe, melyek a LXVI-ik zsoltár második versében vannak megírva eképen:

Jertek és ezt jól meglássátok!

Minden jól ide figyelmezz:

Istennek, mely csodálatosok

Dolgai az emberekhez.

Ime! én, a közpályára lépve, életemnek viruló korá-

ban, ezen egyház előjárói által, a debreczeni ref. főiskolába jogtanárul hivatván meg; ily minőségben 17 évig szolgáltam, időközben mint ezen egyház presbytere s a főtiszteletű tiszántuli egyházkerületi gyűlésekben 9 éven át segédjegyzőként működtem. Majd 28 éven át különböző államhivatalokban forgolódtam. És most éltem alkonyán ismét arra vagyok utalva, hogy szolgálatomat az egyház és főiskola érdekében érvényesítem!

Lehetnek, kik az ilyesmik észlelését közönyösen veszik s könnyű vérrrel úgy gondolkoznak, mint az a jó hírnevű Szentjóni Szabó László költeményei közt írva találattik eképen:

Gyermek az ember, a mig él,

Csak a játéknemben cserél.

Én azonban ez eseményben is, a világ folyását és emberek sorsát bölcsen intéző mennyei gondviselés utait vélem feltalálhatni; annak a gondviselésnek, mely úgy akarta, hogy a mely buzgóságnak lángja — vesta-tűzként — lobogott volt keblemben, ifju koromban az egyház és főiskola ügyéért; ugyanazon buzgóságnak már csak halványon pisllákoló és lassankint emésztődő zsarátnoka ugyanazon tűzhelyen hamvadozzék el. Nem titok előttem, hogy sok nehézséggel s akadálylyal kelletik nekem megküzdenem. De én mindazok tömegének bátran nézek elébe és hasonlatos vagyok a kised Dávidhoz, ki a vele szemközt jövő s vele párbajozni akaró nagy erejű s nagy termetű, mert hat sing és egy arasznyi magos Góliáthoz imigyen szólott: Te jössz én ellenem fegyverrel, dárdával és paizszsal, én pedig megyek te reád a seregek Urának, Izrael Istenének nevével.

A régi pogányok hitregéje szerint Anteus nevű óriás, egykor harcot vívott volt több óriás társa ellen. A harcz ég és föld között a levegőben vívatott. Vala pedig Anteus szülött fia a földnek, mely a régi pogányok hitregéje szerint Istennő gyanánt volt szerepeltetve. Anteus a harcot sokáig kétése eredménnyel folytatta, sőt harcz közben ellankadva, erőt veszve, több ízben alétan hullott a földre. De épen ez volt Anteusnak szerencséje. Mert valahányszor ő, a földre lehullott, mindannyiszor a föld, e jótékony édes anya új erőt leheltet fia keblébe, minek eredménye az lón, hogy Anteus a földről felemelkedve elvégre is, győzelmet aratott a levegőben harczoló ellenségein. E példát, hasonlatképen csak annak illusztrálására hoztam fel, hogy én is, ha hivatali foglalkozásaim közben, kimerülten ellankadnék, új erőt nyerek azon lelkesítő buzdítás, támogatás és gyámolítás által, melyet főtiszteletű Püspök urnak természetűl nyert és sokszoros tapasztalás által gyarapodott bölcsességétől, a nagytiszteletű helybeli lelkészi kar jóakaratu utbaigazításától, az összes egyháztanács, közelebről pedig annak tisztviselői karának közreműködésétől ezennel szives bizalommal kikérek.

A mi még mondani valóm van, az imitt következik: A természetében egy, személyében három: Atya, Fiu, Szentlélek, teljes Szentháromság egy örök igaz Istent én, mint buzgó református, mindenkor szívbeli nagy alázatossággal imádtam és imádni — mig élek — soha meg nem szünöm. Ő hozzája tehát buzgó fohászodással esedezem: Áldja meg az őt lélekben és igazságban imádó magyar Sionát, a mi felséges Urunk koronás királyunk országlása alatt virágzó népes debreczeni ref. anyaegyházat, ezen tekintélyes egyházat, mely ha engedné szerénysége, nem annyira népessé-

gével, mint inkább történeti dicső multjával imponálhatna; a mennyiben — egyházi történelmünk tanúsítása szerint — az összes magyar hazában nincsen egyház, mely a debreczenivel, az ev. reformált vallásnak akar megalapítása, akar pedig gyámolítása és pártfogása tekintetéből a versenyt kiállani képes lehetne. Cselekedje is a mennyei felség, hogy ezen vezérszerepre hivatott anyaszentegyházban, az anyagi jólét mellett az evangéliumi tiszta tudomány, a feddhetlen erkölcs, vallásos hitélet, isteni félelem és felebaráti szeretet mindinkább gyökeret verjen és megerősödjék. Ajándékozza meg az égi kegyelem, ezen egyháznak külső-belső előljáróit kigyói okossággal és galambi szelidséggel, hogy a rájuk bízott ügyeket mind jelenben érezhető, mind jövőre kiható előnnyel intézhessék. Áldja meg Isten ezen egyház minden rendű hiveit, nagyjait, kicsinyeit, gazdagjait, szegényeit, hogy kiki, fáradságos munkájával és arczának véres verejtékével szerzett vagyont békével élvezhesse, másokkal is, különösen pedig hitének cselédeivel jóltehessen s az egyháznak napról-napra növekedő szükségeinek fedezésére tőle telhetőleg adakozhasson. Támaszson a mennyei kegyelem, időről-időre, ez egyházban nagyobb szabású jóltevőket, hasonlatosokat az eddigiekhez, kiknek drága neveik — azon kívül, hogy az egyház a ranykőnyvébe beigtatvák — gyémánt betűkkel vannak és lesznek bevésve, a jelenkor és késő maradék hálás emlékezetébe.

Rólad sem felejtkezem el — óh, hogy is felejtkezhetném én el — többeknek közülünk édes szülőföldje, mindnyájunknak pedig kedves lakóhelyünk: sz. kir. Debreczen város! Óhajtom a zsolttáriró szerint, hogy:

Legyen te köfalaidban
Csendesség és jó békesség!
A község közt egyenesség,
Jó szerencse házaiddban!
Az én atyámfiáiért,
Ittlakó hitfeleimért.
Adjon Isten jó békességet
Szentségiért im ez helynek,
Mely szerzetett az Istennek
Mindenjót kívánok Tenéked!

Egy kis ferdítés helyreigazítása.

E lapok mult évi decz. 26-kán megjelent 52-dik számában „Csata után“ czim alatt közölt cikkemre nt. Kiss Albert debreczeni lelkész és egyházkerületi tanácsbíró ur jónak látta ugyanezen lap febr. 27-diki 9-dik számában és így teljes két hónap mulva válaszát megadni. Midőn válaszát átolvastam, úgy gondoltam, hogy arra legjobb felelet lesz a hallgatás. Miután azonban a cikkemből vett egyik lényeges idézetben ferdítést követett el s azt oly kommentárral töldotta meg, melyet én nem mondtam, másfelől pedig az idézetből oly szokat hagyott ki, melyek hiánya az összefüggést megszakítja s melyeket az egyszerű „stb“-vel pótolni nem lehet: tehát ezen ferdítést kénytelen vagyok helyreigazítani annyivalinkább, mert a hiányos idézetből reám vonatkozólag azon következtetést vonja le, mintha én egyházunk multjából, történetéből egy negyed századot átaludtam volna, mely gyanúsítás miatt ha nincs is okom magamat szégyelni — mert hiszen az ő ré-

részéről a gyanúsítást már megszoktuk — de féltő, hogy azok, kik ily hosszú idő multán nem veszik magoknak a fáradságot, arra, hogy az idézetet az eredetivel összehasonlitsák, az ő szavait s az elferdített idézetből levont minden következtetéseit készpénz gyanánt veszik.

A szóbanforgó idézet nt. Kiss Albert urnak a konventi tagok miként leendő választása felett mult év vége felé folytatott hirlapi vitában olvasható eme mondatára vonatkozik: „Önkormányzásunk azon presbyteri rendszere, melyet századok munkája épített fel, ma már névben él csak.“

Én erre nézve említett cikkemben ezt mondtam: „hát mikor volt a mi gyülekezeteinknek a mostaninál szélesebb önkormányzati joguk? Talán azon időben, melyből egyházaink protocollumaiban ily bejegyzéseket is találunk: egri püspök excellentiája currentáltattya stb. *Vagy ezen régibb állapottól eltekintve, talán az volt a presbyteri önkormányzati rendszer mintaképe, mely a mostani népképviseleti rendszert megelőzte, hogy t. i. a presbyteriumot a legtöbb egyházban sőt csaknem kivétel nélkül, nem a gyülekezet választotta, hanem ezt az egyház tehetősebb s befolyásosabb tagjai emberemlékezet előtti időben önmagokból megalakítván, ez folytonosan maga egészítette ki magát; választotta — egy pár küldöttje által — a gyülekezet lelkészét, az egyházmegye esperesét s tanácsbíráit, püspököt, főgondnokot stb.*“ „Talán ez a rendszernélküli rendszer, melyben a „plebs misera“ csak fizetett de jogot nem élvezett, volt az a nagy szabadság az a gyöngy állapot, mellyel szemben a mai állapotokért magunkat szégyenelni kellene?“

Ezen szavaimat jónak látta K. A. ur akként idézni, hogy az aláhuzott sorokat, melyek azon korszakról szólnak, midőn a presbyteriumot nem a nép választotta, hanem az önmagát egészítette ki, mindenestől fogva kihagyta; az utolsó pontot pedig „talán ez a rendszernélküli rendszer“ szavak után zárjel közt egy előttem legalább érthetetlen kommentárral töldja meg ekképen „(t. i. a rendi alkotmány és a Bach korszak alatt.)“

Ebből az egyfelől megcsonkított, másfelől pedig megtöldött idézetből vonja le aztán K. A. ur azon következtetést, hogy én a multból „egy negyed századot“ — „az 1859-ik évtől a zsinatig“ talán átaludtam, — pedig ha ama kihagyott szavakra figyelmeznem akart volna, tudhatta volna azt is, hogy melyik korról szólok azokban, — arról t. i. „mely a mostani népképviseleti rendszert megelőzte.“ — Hogy ez a népképviseleti rendszer egyházkormányzatunkban 1859-ben vette kezdetét: ezt egy jóra való iskolás gyermek is tudja; tudja azt is, hogy akkor már a politikai életben sem volt, nem „általam“, hanem a régi iratok által ugynevezett „misera plebs contribuens“, melyről én ama régibb korról kapcsolatosan szóltam, de azt is tudja ám, hogy azt a népképviseleti rendszert, mely által az a „plebs misera“ mint „a hasonlók közt hasonló“ az egyházi életben is jogokat nyert, a zsinati törvényhozás nem tette semmivé. Áll az ma is teljes épségben, úgy amint 1859-ben behozatott, a presbyterium ma is a néptől, a gyülekezettől nyeri közvetlen vagy közvetett választás által a maga mandatumát s képezi alapját azon fokozatos presbyteri egyházkormányzatnak, melynek mindnyájan hivei vagyunk.

Nem is tud az egyes egyháztagokra nézve K. A. ur egyéb jogcsonkítást felhozni a zsinat által alkotott új lel-

készválasztási törvényen kívül. „Hova lett — ugymond — az egyháztagnak és egyes egyházaknak lelkesválasztási szabadsága? És a ma életben levő lelkesválasztási szabályzat ellen nem hangzanak-e fel naponként alapos panaszok? Nem sokan kiáltják-e „medicina peior morbo?“¹⁴

Na hát lássuk csak, hogy miként tette semmivé ez a törvény a gyülekezetek lelkesválasztási szabadságát? — Hogy is volt ezelőtt a korlátlan szabadságnak csufolt néhány évi aera alatt? — Hát biz az úgy volt, hogy ha egy eklézsia üresedésbe jött, fogott magának — legtöbb esetben — egy ifju lelkesjelöltet, aki épen kezeügyébe esett, vagy pedig a lelkesjelölt fogott magának egy kezeügyében levő eklézsiát s a gyülekezet legtöbb esetben választott egy közül. — Arról, hogy a magokat jól érdekesített lelkeseknek, vagy a szerény, nem tolakodó, de kiváló képességű lelkesjelölteknek is adassék valami jog, valami szabadság, hogy magokat szerénytelenség vádja nélkül jelenthessék, hogy érdemeik — esetleg — jutalmazva lehessenek, ezekről szó sem volt.

Az új lelkesválasztási törvény pályázatot rendel megkívánja, hogy a pályázók az üresedésbe jött lelkesi állomásra minősítve legyenek. A lelkes-jelölő bizottság feladata megvizsgálni, ha vajon egyik vagy másik pályázó minősítve van-e arra a helyre (an sit dignus eo loco?) s a minősítettek közül 3–5 jelöltet tűzni ki, kik közül a gyülekezet szabadon választ. — Nem vagyok ugyan szerelmes e törvénybe úgy a mint meghozatott, mert szerintem minden minősített pályázót választás alá kellene bocsátani — hiszen a felhangzó panaszoknak épen ez az egyik kutforrása, — de másfelől oly elfogult sem vagyok, hogy át ne bírnám látni miszerint csakugyan nagyobb szabadság 3–5 közül választani, mint egy közül. — A mi pedig a jelölő bizottság netaláni téves eljárásából származó panaszokat illeti: azokat ne róvjuk fel a törvény hibájául. — Mig a törvényt emberek hajtják végre, addig mindig lesznek visszaélések s voltak ilyenek a korlátlan választás korszakában is elégszer, sőt talán többször, mint ma. Legalább az én egyházmegyéből, mióta az új törvény fennáll, a választó gyülekezetek részéről — 6 eset közül — egy panasz sem merült fel, helyre rendes lelkeszt, 4 helyre lelkesjelöltet saját óhajuk szerint szabadon választhattak.

A hozzám intézett válasz többi pontjaira sem érdemesnek sem szükségesnek nem tartom megjegyzéseket tenni, hiszen különben is tudom, hogy K. A. urat azok ellenkezőjéről lehetetlen volna meggyőzni. Még azt sem kérdelem, hogy mi célja volt az idézetbe behozott ama kommentárnak, melynek ott semmi értelme nincs, hanem ha az, hogy az egyházi ügyeket itt is a politikai dolgokkal hozza összeköttetésbe. De hát én midőn ama cikket irtam semmiféle politikai situációra nem gondoltam, velem nem úzi gonosz játékát az a daemon, mely az ember fejét még most, az egyház szabad fejlődésének békés korszakában is politikai rémlátásokkal vagy hasonnemű reminiscenciákkal szokta saturálni.

Egyről ugyan szeretném meggyőzni, arról t. i. hogy személyes gyűlölséggel senki iránt nem viseltetem. Egész életemben optimista voltam s ha olykor csalódtam is, vagy legjobb barátommal talán elvi összeütközésbe jöttem, az

elvet mindig el tudtam választani a személytől s valamint eddig, úgy ezután is híven fogom követni azon életszabályt, melyet e párszó fejez ki: „amicus personae, inimicus rei.“

Segesvári József.

Tanuló ifju felett.*)

(Adnot. Lekaszálták már a rétet.)

Mint féreg bántott virágnak

Szára hervad, kelyhe dult

Bennem a szép ifjuságnak

Tavasza éjbe borult.

Saskint a magasba néztem

Fényes jövő biztatott.

Hahj de kinos szenvedésem

Koporsóba juttatott.

Voltam mint a reménydúsfá

Mit a villám leterit

Mielőtt megérlelheti

Fejlődő gyümölcsseit.

Most lesujtva földre estem

Sirmoha kél arczomon

Ugy akarta jó Istenem,

Hogy elbukjam harczomon.

Óh hát miért küzdöttem én,

Miért fogyasztám eröm

Ha feltett czélom közepén

Elföd, lezár temetöm!

De nem perlek jó Istenem

Hogy perelhetnék veled!

Te vagy Ur földön és mennyen

A mit akarsz azt teszed.

Megnyugszom szent végzéseden

S míg portestem sir fedí,

Lelkem fenn a végetlenben

Az üdvhonát megleli.

Óh jó Atyám vezessenek

Szebb világba kezeid.

S kik érttem könyvet ejtenek

Küldj mennyből vigaszt nekik.

G. I.

U t o n.

(Adnot. Bucsút vennem el kell mennem.)

Utra keltem, el kell mennem

A halál utján,

Több szenvedés, baj, csüggedés

Nem bánt ezután.

*) Ajánlva a debreczeni főiskola énekkarának.

Benned biztam Istenem
Mert te voltál mindenem
Most utamon, vég utamon
Óh maradj velem!

Óh mily rideg, milyen hideg
Lesz már éjszakám;
És e földön, e göröngyön
Nem derül ki rám
A koporsóba soba
Nem hat a nap sugára,
De hitemnek, reményemnek
Fénylik csillaga.

Ennél látom ha vizsgálom
Kegyes jószágod,
Mely engemet, bár testemet
Sirba pólalod.
Nem hágy a bús éjben el
Mely nem örökre fed el
Hát mért félnék, mért rettegnék?
Van reám gondod.

Ott takargatsz, pihenést adsz
Mert fáradt vagyok.
Összetörtek, meggyötörtek
Nyomor és jajok.
Óh szerelmes Jézusom
Tehozzád folyamodom,
Nyugtasd testem, vedd fel lelkem
Én tied vagyok.

G. I.

Különfélék.

Nyilatkozat. E lapok folyó évi 10. számában közlött miniszteri rendelet utolsó pontjában ez a kitétel foglaltatik: „Mint hogy a m.-szigeti főgymnasium az elmúlt tanévről Értesítőt nem adott ki, jóllehet az állam részéről 10 ezer forintnyi segélyben részesül: intézkedés kéretik, hogy ez a gymnasium is évenként Értesítőt nyomasson ki”: ennek ellenében kötelességének tartja az igazgatóság kijelenteni, hogy Értesítő 1885-ről nemcsak adatott ki, hanem az 4 köteles példányban az egyházkerületi püspöki hivatal útján 1885. évi deczember 23-kán a miniszteriumhoz be is küldetett. Ha e példányok a miniszteriumhoz 1886. évi február 26-káig sem jutottak volna el: ennek az igazgatóság nem oka. Valószínű azonban, hogy itt valami tévedés forog fenn. Sziget, 1886. márczius 14. Szilágyi István, igazgató.

Lelkészjelölés. A f.-ábrányi ev. ref. lelkészi állomásra a jelölés f. hó 8-ik napján ejtetett meg Ér-Semjénben. Pá-

lyázott 5 egyén, u. m.: Csepeli Pál f.-vásárhelyi r. lelkész, Molnár Mihály f.-ábrányi h. lelkész; továbbá György Ferencz n.-k.-madarasi, Doma Gyula kisujszállási, Major Gyula siteri s. lelkészek. Mindannyian kijelöltettek. A választás ápril hó 4-én leend.

Gyászhir. Meghatottsággal közöljük a következő gyászjelentést: Szász Gerő, helybeli ev. ref. elsőpap, esperes, egyházkerületi közjegyző a maga, felesége: Gyujtó Róza és gyermekei: Margit, Zsombor, Edith, Tibor és nővére: Szász Zsuzsánna özv. Néb Sándorné nevében, az isteni gondviselés kifogyhatatlan jószágába vetett megnyugvással jelenti, hogy öreg jó édes atyja, após és nagyapa, nyugalmazott ev. ref. lelkész Szász Gergely életének 92-ik, papságának 60-ik, özvegy-ségének 23-ik esztendejében, folyó hó 11-én Ördög-Kereszturon rövid szenvedés után bevégezte egyszerű, a nagyvilág zajától távol, csupán hivatásának szentelt, övéi által hálás kegyelettel megőrzendő életét. Emléke legyen áldott; megérdemelt nyugodalma csendes! Földi részei folyó hó 13-án, Ördög-Kereszturon, rövid könnyörgés után fognak átadatni az örök nyugalomnak. Kolozsvártt, márcz. 12. 1886.

Bod Péter művére megrendelést tettek a tiszántuli ev. ref. egyházkerületből: a kisujszállási egyház, alsó-szabolcs-hajduvidéki egyházmegye 2 péld., h.-büszörményi, h.-szoboszlói, h.-nánási gymnasiumok, Bakóczi János h.-büszörményi lelkész, turkevei egyház, Harsányi Sándor és Végh Sándor turkevei lelkészek, Bán Zsigmond t.-füredi lelkész, m.-turi népiskolai könyvtár, török-szentmiklósi egyház, Gyikó Ferencz lelkész.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

az értarcsai evang. reform. lelkészi állomásra, melynek jövedelme gabonakészlet, földbirtok, nádlás-legeltetésijog, tűzifa és palástdíjakból 387 forint; és így 4-ed osztályu egyház.

A pályázati kérvények folyó hó ápril 4-ikéig, az érmelléki esperesi hivatalhoz Ér-Mihályfalvára küldendők, utolsó p. ugyanott. Debreczen, 1886. márcz. 13.

Révész Bálint,
püspök.